

ZYCIE NOWOGRÓDZKIE

DZIENNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM ZIEMI NOWOGRÓDZKIEJ.

Adres Redakcji i Administracji: NOWOGRÓDEK, ul. 3-go maja, Nr. 1. — Telefony 75 i 100.

REDAKCJA CZYNNA CODZIENNIE

z wyjątkiem świąt od g. 11 rano do g. 2 w noc.

CENA PRENUMERATY: miesięcznie 2,40

z odnośnieniem do domu 2,90

CENA OGŁOSZEŃ: przed leksem 30 gr., w tekście (przed kroniką) 40 gr., za tekstem 15 gr. za milimetr jednosłpawoty, drobne za wyraz 10 gr., posady i prace poszukiwane po 5 gr. za wyraz.
Fantazyjne i tabelę o 50% drożej.

Marszałek Piłsudski wyjechał Znamienny głos zagranicznego dziennikarza

WARSZAWA, (PAT) 19.VIII. Dziś rano Marszałek Piłsudski wyjechał do Rumunii.

Na dworcu Pana Marszałka żegnali wszyscy ministrowie obecni w Warszawie z zastępującym Premiera—Ministrem Skarbu Czechowiczem i Ministrem Spraw Zagranicznych Zaleskim na czele. Ze sfer wojskowych

byli obecni: Szef Sztabu Generalnego gen. Piłskor, komendant miasta gen. Jur-Gorzechowski i cały szereg wojskowych i wyższych urzędników.

W podróży towarzyszy Panu Marszałkowi szef gabinetu Ministra Spraw Wojskowych płk. Beck oraz lekarz.

GDĄŃSK (PAT). 19.VIII. Jeden z dziennikarzy zagranicznych, który obecny był na zjeździe wileńskim p. Arensam zamieszcza w „Baltische Presse”, obszerny artykuł pt. „Piłsudski mówi”, w którym streszcza swe wrażenia odniesione na zjeździe, oraz opisuje osobowość Marszałka Piłsudskiego.

Na wstępie p. Arensam pisze: stwierdzić należy jedno, w Wilnie nie słychać prostru ani jednego słowa wymówionego po litewsku, słychać język polski, słychać język żydowski, a także rosyjski, ale o litewskim nawet mowy niema.

W ubiegłym tygodniu — pisze dalej p. Arensam — ocy całego świata zwrócone były na Wilno i w obawie oczekiwano wyników zjazdu, lecz wszystkie alarmy okazały się fałszywe. Nic się nie stało. Marszałek Piłsudski nie chciał wojowniczą tyradą niweczyć pomysłowych szans Polski w Genewie.

W dalszym ciągu artykułu autor stwierdza: Marszałek Piłsudski cieszy się niesłychaną wprost popularnością; pomiędzy Marszałkiem a Narodem Polskim istnieje ścisły związek, nie mający w sobie nic sztucznego, nie potrzeba policji dla „robienia” entuzjazmem, nie trzeba ludzi do

wznoszenia okrzyków. Zjazd-wileński wywarł niezapomniane i niezatarte wrażenie, aby to poznać trzeba to widzieć.

Omawiając przemówienie Marszałka pisze p. Arensam: z chwilą zjawienia się Marszałka sala zatrzęsała się od huraganu okrzyków — nie jest to żadna przemońnia ani forma literacka. Tysiące legionistów z blyszczącymi oczyma powstało, witając swego ukochanego Wodza, widąc było, że ci ludzie kochają Go prawdziwą miłością.

Charakteryzując osobę Marszałka Piłsudskiego, autor zaznacza, że Marszałek niema w sobie demagoga. Staję się rzecz zrozumała — pisze dalej — że Armia i Naród Polski stoją przy Marszałku. Jeżeli prawdą jest, że Naród ma instynkt, to patrząc na działalność Marszałka Piłsudskiego i miłość do Niego Narodu, stwierdzić można, iż w tym wypadku instynkt Narodu nie myli się.

Nie wiem — kończy autor — Marszałek Piłsudski jest wielkim, ale wiem, że Marszałek Piłsudski zdobył wolność; na każde wezwanie kraj stanie przy Nim. Nie można przeczyć, że ma się tu do doczyczenia z prawdziwym Wodzem, który przytem wie o tem.

Wręczenie noty polskiej

KOWNO, (PAT) 19.VIII. Działacznicznych wręczył notę polską radca Ministerstwa Spraw Zagranicznych litewskiemu.

Nowy dowód lojalności Polski

GDĄŃSK, (PAT) 19.VIII. Omawiając odpowiedź Polski na ostatnią notę litewską „Danziger Neuster Nachrichten” stwierdza, iż odpowiedź ta stanowi nowy dowód dobrej woli Polski i jest dalszym krokiem na drodze do złagodzenia konfliktu polsko-litewskiego.

Jaknajdalej posunięta dobra wola Polski

Odpowiedź na ostatnią notę Waldemarasa

WAKSZAWA, (tel. wól.) 19.VIII. Wczoraj w B-słwederze odbyła się u Marszałka Piłsudskiego narada, w której wzięli udział: Minister Zaleski, podsekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych dr. Wysocki i Naczelnik W-łu Wschodniego w M.S. Z. p. Hołwko.

Tematem obrad było obecne stadium rokowań polsko-litewskich. W wyniku wyczerpującej dyskusji udał się dziś wieczorem do Kowna, drogą na Królewiec, radca M. S. Z. p. Szumlański, który wiezie ze sobą odpowiedź Rządu Polskiego na notę Waldemarasa.

— zgodnie ze zwyczajami międzynarodowymi — dopiero po wręczeniu jej w Kownie.

Szybkość odpowiedzi, oraz fakt, że notę wiezie wyższy urzędnik Ministerstwa Spraw Zagranicznych, a jednocześnie przewodniczący jednej z Komisji prowadzących rokowania jest dowodem jaknajdalej posuniętej dobrej woli Polski w stosunku do nieobliczalnych wystąpień Litwy.

Korespondent Wasz dowiadyuje się, że nota polska daje rządowi litewskiemu wolność natychmiastowego podjęcia rokowań.

Głos niemiecki o traktacie handlowym z Polską

Korzyści dla obu stron

BERLIN, (PAT) 19.VIII. „Bör-sen Curjer” omawia w dłuższym artykule traktat handlowy z Polską, dowodząc, iż wojna celna pomiędzy Polską i Niemcami przyniosła tylko szkody obu stronom. Traktat handlowy z Polską musi obu państwom przynieść duże korzyści, przytem niemieckie czynniki gospodarcze wolałyby prowizorjum o szerszym zakresie, które w przyszłości można byłoby przedłużyć, aniżeli stały traktat z krótkim terminem wypowiedzenia.

Autor artykułu zaznacza, iż główną trudnością w rokowaniach handlowych pomiędzy Polską i Niemcami jest nieufność. Nieufność ta, odczytywała zawsze w stosunkach między obu państwami poważną rolę i przyniosła już wiele milionów złotych i marek strat w ciągu dziesięciu lat.

Obydwa państwa muszą zawrzeć traktat handlowy i wyrzec się nieufności — kończy autor — gdyż nie stać ich na tak poważne straty.

Zmniejszanie się kuli ziemskiej

LONDYN (PAT) 19.VIII. Wczoraj uruchomiono lotniczą linię pocztową pomiędzy Londynem a Rio de Janeiro, oraz Monte-

video—Buenos-Aires. Przesyłki pocztowe isć będą z Anglii do Rio de Janeiro 8 dni a nie jak dotychczas 15.

Powrót lotników polskich z Paryża

WARSZAWA (tel. wól.) 19.VIII. Lotnicy polscy majorowie Idzi W nadchodzący środek przybywają do Warszawy z Paryża

Pod protektoratem p. Wojewody Nowogródzkiego odbędzie się w dniach 24, 25 i 26 sierpnia r. b. I-szy Nowogródzki Okrężny Raid Samochodowy

na przestrzeni około 800 km.

W raidzie mogą wziąć udział maszyni sportowe lub turystyczne. Zgłoszenia należy kierować (pisemnie lub telefonicznie) pod adresem: „Komitet I-go Nowogródzkiego Okrężnego Raidu Samochodowego”, Redakcja „Zycia Nowogródzkiego”, ul. 3-go Maja 1, telefony 100 i 75, najpóźniej do dnia 20 sierpnia b. r. Na zakończenie raidu projektowaną jest wycieczka samochodowa do Włina.

DLA WYGODY UCZESTNIKÓW Nowogródzkiego Okrężnego Raidu Samochodowego

Firma A. Cyderowicz w Lidzie
na żądanie Starostwa Lidzkiego uruchamia w dniach 24 i 25 sierpnia sprzedaż benzyny i smarów samochodowych w rulnach zamku Gedymina w Lidzie
Na składzie Gargoyle Mobiloil, Vacuum Oil Company wszystkich litr w opakowaniu oryginalnem
Ceny fabryczne

Inspekcje sanitarne

WARSZAWA (tel. wól.) 19.VIII. Minister gen. Sławoj-Składkowski wydał okólnik do wszystkich wojewodów, zarządzający lotne inspekcje sanitarne celem sprawdzenia czy zarządzenia mające na celu higienizowanie miast i wsi są przestrzegane.

Okólnik zwraca uwagę aby inspekcje w jednym dniu obejmowały jaknajwiększy teren, oraz aby niezwłocznie po inspekcji wydawano stosowne zarządzenia, usuwające zauważone braki.

Inspekcje mogą przeprowadzać nistylko lekarze, ale i urzędniczki cieszące się zaufaniem wojewodów, muszą być przytem zakończone już w sierpniu.

Dalszy spadek bezrobocia

Według danych P. U. P. P. ostatnie tygodniowe sprawozdanie za czas od dn. 4 — 11 sierpnia r. b. wykazuje ogółem 95.672 bezrobotnych, w tem 25.564 bezrobotnych kobiet. W porównaniu z poprzednim tygodniem bezrobocie zmniejszyło się o 3.005 osób. Znaczniejsze zmniejszenie bezrobocia nastąpiło w okręgach P. U. P. P.: Płock 114, Łódź 795, Częstochowa 97, Sosnowiec 288, Białystok 484, Wilno 430, Poznań 128, województwo śląskie 222.

Wzrost bezrobocia nastąpił w okręgach P. U. P. P.: Lublin 277 osób, Tarnopol 149 osób.

Zmiana nazwy urzędu pocztowego Horodyszcze

Min. Poczty i Telegr. zmieniło nazwę Urzędu Poczto-Telegr. Horodyszcze (pow. Baranowicz) na „Horodyszcze koło Baranowicz” celem odróżnienia nazwy tego urzędu od nazwy urzędniczej się mającej agencji pocztowej Horodyszcze koło Pińska.

Zapisujcie się na członków Koła Przyjaciół Akademika

Stresemann jedzie do Paryża sam

PARYŻ (PAT.) 19. VIII. Agencja Havasa donosi, że minister spraw zagranicznych Rzeszy Niemieckiej dr. Stresemann wbrew rozpowszechnianym przez pewne kółka informacjom przybędzie do Paryża sam.

Nadzwyczajne posiedzenie gabinetu francuskiego wywołało popłoch prasy niemieckiej

BERLIN (PAT.) 19. VIII. Korespondent paryski „Germania” w depeszy z Paryża twierdzi, że zwolnienie francuskiej Rady Ministrów na nadzwyczajne posiedzenie ma na celu ustalenie wytycznych dla Brianda w czasie jego wystąpienia w Genewie, a w szczególności przedyskutowanie tych spraw, które poruszają ma w Stresemannem.

Kronika baranowicka

Obrazy Komisji miejskiej i komitetu zainteresowanych w sprawie wykupu placów pod budowę nowego Dworca Kolejowego

Dnia 18-VIII pod przewodnictwem wiceburmistrza inż. Winnikowa, odbyło się wspólne posiedzenie Komisji miejskiej i komitetu osób zainteresowanych budową dworca przy ulicy Szosowej. Celem zebrania było, 1) zakwalifikowanie zdolności płatniczych osób, które złożyły wnioski, 2) Omówienie potrzebnej na wykup sumy i źródeł otrzymania dalszych kwot.

KRONIKA LIDZKA

Okazał swą wdzięczność za ofiarowaną pracę

Mieszkańców wsi Staniłże, gminy bieliakońskiej, Kamierzów-Mejerówi składano 150 rubli w złocie, 150 złotych, oraz garderobę. Kradzieży dokonali podczas nieobecności domowników pastuch Imieniem Józef, lecz niewiadomo nazwiska, niedawno przyty do służby.

Kronika stołpecka

Prace meljoracyjne w powiecie. W roku bieżącym Powiatowy Urząd Ziemski dokonuje meljoracji łąk w 5 miejscowościach, a mianowicie: w Słobdzie, Zasulu, Bockanach, Jarczonce i Jarczynie.

Socjaliści niemieccy radzą nad budową pancernika

BERLIN (PAT.) 19. III. W sobotę o godz. 10-ej rano rozpoczęła frakcja socjalistyczna Reichstagu plenarne obrady, na których ma być omawiana sprawa budowy pancernika A.

Bandyci z pod Dąbkowa wpadli w ręce Kopu

WILNO (tel. wł.) 19. VIII. Jak już wczoraj podaliśmy w rejonie Dąbkowa 3 uzbrojonych bandytów napadło na przejeżdżających kupców. Jednego z nich zabił.

MARY IMLAY TAYLOR

Człowiek, który się przebudził

Hester odetchnęła głęboko. Nie chciała mieć teraz o Horacym, ale kiedy w parę sekund później ukazał się Claypoole, okazały i wesoly, zmusiła się do pogodnego uśmiechu.

Przygotowania do raidu

Dnia 17-VIII odbyło się posiedzenie Baranowickiej Komisji Przygotowania „Raidu samochodowego”. Omówiono szczegóły przyjęcia uczestników Raidu i przygotowania stoiska dla aut na placu strażnicy.

Wrotek na pokój. Uderzył ją wyraz jego oczu.

Serce zaczęło jej bić przyspieszonym tętnem i — dziwna rzecz — poczuła coś w rodzaju trwogi. — Pani Claypoole, mam panu zadać jedno pytanie. Może się ono wyda panu dziwne i niespodziewane.

Co słychać nowego?

20

Dziś: Bernarda. Jutro: Józanny. Wschód słońca: 4.03. Zachód: 6.42. Długość dnia 14 godzin 46 min.

Kino „Pogoń”

Dziś: „Za naszą i waszą wolność”. Cena chleba i mięsa. Chleb razowy 50 gr. za kg. Chleb żytni 68 gr. za kg.

DZISIEJSZA POGODA

Komunikat Państwowego Instytutu Meteorologicznego. Na zachodzie i południu dość ciepło. Na wschodzie i północy lekkie zachmurzenie z przelotnym deszczem.

Komunikat wlnych miejsc

Państwowy Urząd Pośrednictwa Pracy w Baranowicach poszukuje następujących robotników do różnych miejscowości w kraju: 1-go specjalistę do ręcznego wyrobu doniczek.

— Echa likwidacji Chrześcijańskiego Banku Ludowego w Stołpcach.

Komisja Likwidacyjna Chrześcijańskiego Banku Ludowego, spółdzielni z ograniczoną odpowiedzialnością w Stołpcach — przystąpiła obecnie, zgodnie z uchwałą Walnego Zebrania, członków w dn. 26. VI. 27 r. do wypłaty udziałów członkowskich.

— Organizacja wycieczek na Targi i wystawę w Wilnie.

Organizacja rolnicza i związki komunalne w powiecie przystąpiły do organizacji dwu wycieczek na Targi i Wystawę w Wilnie, przyczem uczestnicy wycieczek rekrutowani będą z pośród członków kółek i innych organizacji rolniczych.

ASFALT

do nabycia M. BRUDNY, Nowogródek, Piłsudskiego 27.

Łącząc się w żalu z rodziną

Łącząc się w żalu z rodziną s. p. Antoniego Wisomonta, z powodu zgonu tego nieskazitelnej czci obywatela, wyrażamy całej rodzinie słowa współczucia.

Święto pożarnictwa powiatu nowogródzkiego

Już wczesnym rankiem Nowogródek zbudził się na dźwięk strażackiej podybki. Na kwaterek strażaków wyzwało jak w ulu, Naczelnicy wydawali ostatnie rozkazy, by jak najlepiej zaprezentować swe drużyny, na mających się odbyć popisach i konkursach.

Okolo godz. 9-ej przez miasto działo się przetrzągnięciem strażackim z orkiestrami, kierując się na Zamek. Tu nastąpił raport, który odebrał insp. Jaroszewski, a następnie prezes Pow. Zw. Straży Pożarnych p. starosta Hryniewski.

W wyniku konkursu zdobyły nagrody, w grupie 1-ej: 1) Nowojelńskie, 2) Niehniewicze, 3) Koryelickie, w grupie 2-ej: 1) Lubcz. Prócz tego komisja sędziowska przyznała oddziałowi z Horodzieja specjalną nagrodę za pokaz.

Na zakończenie konkursu wykonano pokaz ratownictwa w czasie ataku gazowego, sprawnie wykonany przez straż z Niehniewicza.

Po całonocnych trudach strażacy udali się na dobrze zasłużony obiad. Okolo godziny 5-ej w otwartym „care” ustawiły się wszystkie przybyłe na uroczystość oddziały.

Po chwili nadjechał pan wicejowoda Godlewski, któremu raport złożył aspirant Szwed. Sygnal trębacz i przed front wystąpiła strażacy Ławinski, Sawicki i Kacnelbogen którzy dekoruje p. wicejowoda medałami za usługi położone na polu pożarnictwa.

Sygnal trąbki zapowiedział raport, który odebrał p. wicejowoda Godlewski w towarzystwie p. prezesa Parfjanowicza, p. starosty Hryniewskiego, insp. Jaroszewskiego i oficerów strażackich. Rozpoczęły się ćwiczenia z ledwością utrzymując porządek.

Komendant Główny Pol. Państwowej w Nowogródku

Wczoraj przybył samochodem do Nowogródka komendant Główny Policji Państwowej p. plk. Jagrym-Maleszewski w towarzystwie ppłk. Nagiera i insp. Rószkowskiego, który towarzyszy plk. Jagrym-Maleszewskiemu do Wołożyna.

KINO „NOWOŚĆ” w STOŁPCACH

wświetla w dni 20 21 22 i 23 sierpnia film p.t. „VARIETE”

Kino „POGOŃ” w Nowogródku

Dziś i dni następnych MARION DAVIES w potężnym, bohaterkim dramacie w 10 akt. P. T. Za naszą i waszą wolność

Radjo-program WARSZAWA fala 1.111.

Poniedziałek, 20 sierpnia. 12.00—13.00. Muzyka z płyt gramofonowych. 13.00—13.10. Sygnal czasu. 15.00—15.20. Komunikaty. 16.30—16.45. Tygodniowy przegląd komunikacyjny.

Magistrat Miasta Stonima ogłasza PRZETARG

na sprzedaż wyrobionej papierówki w lesie miejskim w ilości około 800 mtr. kub. Przetarg odbędzie się za pomocą ofert pisemnych, które licytanci winni złożyć Komisji Licytacyjnej do godz. 12-ej w dniu 29 sierpnia r. b. z dołączeniem wadium w sumie 800 zł.

(—) J. Szrajber Sekretarz m. Stonim, d. 15.VIII.1928 r. (—) M. Zablocki Wice burmistrz 257—2

Jaki siew taki plon

Przed nadchodzącym siewem uruchomiliśmy w składach swych najnowsze triery do oczyszczenia i sortowania zbóż siewnych, które za ułomkową opłatą przyjmujemy do czyszczenia w składach swych przy ul. Piłsiewskiego 8-a.

Zakład Księży Pijarów w Lidzie

otwiera z dniem 1 września male Seminarjum dla kandydatów do zakonów i Internat dla chłopców w wieku od 7 do 16 lat. Opłata miesieczna w malem seminarjum wynosi 70 zł, w internacie — 100 zł. Zarząd

Zakład Księży Pijarów w Lidzie

otwiera z dniem 1 września w swym lokalu kurs przygotowawczy dla chłopców do 1-ej klasy gimnazjalnej. Nauka odbywać się będzie codziennie od 8 rano do 12-ej. Wpisy przyjmują kancelaria Zakładu codziennie od 10—12 i od 15—17-ej. Opłata miesieczna 20 złotych. Zarząd

KINO „NOWOŚĆ” w STOŁPCACH

wświetla w dni 20 21 22 i 23 sierpnia film p.t. „VARIETE”

Kino „POGOŃ” w Nowogródku

Dziś i dni następnych MARION DAVIES w potężnym, bohaterkim dramacie w 10 akt. P. T. Za naszą i waszą wolność

Czy jesteście członkiem L. O. P.

PRZEWODNIK po trasie I-go Nowogr. Raidu Samochodowego

Na całym odcinku zbudowano nową szosę, przyczem od m-ka Ejszyszek do Pusławów na dług. 6 km. zbudowano w roku bieżącym, zaś od Pusławów I do m-ka Radunia na dl. 7 km. w roku 1927. Na klm. 4 od Ejszyszek koło wsi *Dumbla* nie zawalowano odcinka drogi na dług. 500 mb. i zakończono odłożono do jesieni, gdyż zbyt wysokie nasypy w tem miejscu i na bagnie, muszą się uleżeć. Nowa szosa z małymi odchyleniami idzie starą drogą, za wyjątkiem dość znacznych odchyłań celem sprowadzenia na klm. 3 ym od Radunia i klm. 5 ym od Ejszyszek. W pierwszym wypadku sprowadzenie poczyniono przez las, w drugim zaś przez łąki i bagna. Odcinki drogi od m-ka Ejszyszek do granicy Województwa (20 klm.) i od Radunia do Przewoży (15 klm.) są w budowie i będą zakończone w przyszłym roku. Od Nowego Dworu do Ostryny zbudowana nowa szosa na dług. 10 kl. w roku 1926/7, roboty ziemne wykonane zostały w roku 1927.

Na odcinku drogi państwowej „W. Siolo—Lida” (12 km.) zbudowano nową szosę w kierunku od Lidy 6,5 klm., w tem w roku bieżącym 1,5 klm., resztę zaś w roku ub. Na całym odcinku do Wielkiego Siola roboty ziemne prawie zakończone i przystąpiono już do szarbowania i walcowania. Sytuację całodziennych wrażeń zbliżyliśmy się do pierwszego etapu naszego raidu—Lidy, gdzie czeka nas zasłużony odpoczynek.

Lida miasto powiatowe, liczy około 20,000 mieszkańców. Lida leży nad Lidzieją, jest to dawna osada litewska, co na nowet wskazuje sama nazwa. Zamek był zbudowany około roku 1320 na miejscu dawnej warowni drewnianej. Po śmierci Giedyminy w okresie feudalizmu Lida staje się stolicą księcia Lidzkiego.

W połowie 14 wieku przybyli tu Franciszkanie przynosząc ze sobą obraz Bogarodzicy z Wizny, silynczaskami.

W r. 1747 biskup wileński Michał Zienkiewicz zbudował kościół murowany W.W. Świętych i s. Krzyża w miejsce drewnianego zbudowanego w r. 1397. Po dwukrotnym najazdzie Krzyżaków miasto zostało spalone. Za czasów Witolda do zamku lidzkiego schronił się Tochtamysz Chan tatarski, który został wynagany przez współzawodników.

W r. 1406 Jerzy, książę smoleński po długim oblężeniu, zamku zdobyć nie zdołał. Po ślubie Jagiello z Zofią ks. Kijowska, oraz licznym orszakiem książąt i panów przybył tu, aby uświetnić ten gród. Swidyrgajło w r. 1434 spalił całe miasto, z pożaru tego ucalał jedynie kościół.

W czasie najazdu Tatarów na Litwę król Aleksander zebrał pospolite ruszenie i osobicie pomimo choroby przybył na Zamek do Lidy, gdzie sporządził testament i przyjął komunię św. Do czasów Jana Kazimierza Lida nie została nawiedzona przez żadną większą kleskę. Dopiero podczas najazdu Szwedów, grasować zaczęło morowe powietrze, oraz pożar zamku, który doszczętnie spłonął i do dawnego znacznie więcej nie wrócił.

W r. 1672 podstoli Ignacy Scypion sprowadził Pijarów, którzy założyli w Lidzie kolegium i szkołę. Do czasów Stanisława Augusta sądy odbywały się w zamku, pomimo że był spalony, ale od tego czasu z zamku pozostały tylko ruiny. Dziś wznoszą się tylko czworogonne mury, ślady dawnego potężnego zamku, kształt jego jest podobny do zamku w Krewie.

2-gi dzień raidu

Przez miasto Lidę droga przechodzi ulicami brukowanymi: Suwalska, Zamkowa i ul. Wismonty i wychodzi na szosę zbudowaną na starym trakcie nowogrodzkim.

Od Lidy do wsi *Piaski* na dług. 14 klm, auto sunie po nowej szosie zbudowanej w ostatnich latach. W bieżącym roku rozpoczęto i zbudowano już przyczółki i filary betonowego mostu przez rzekę Dzitwę na nowozaprojektowanym kierunku drogi od wsi *Piaski* do wsi *Drozdowo*, która obecnie jest w budowie to jest roboty ziemne zakończone, zaś szarbowanie i walcowanie w toku. Od wsi *Drozdowo* do wsi *Jelnia* wjeżdżamy na starą szosę niemiecką w stanie średnim. Droga od Jelni do Bielicy w budowie: roboty ziemne zakończone i przystąpiono do szarbowania i walcowania. Dalej przez m-ko *Bieliec* kawalek szosy; następnie około 1 klm. bruku; od m-ka Bielicy do mostu na rz. *Niemnie* 3 klm. drogi gruntowej; następnie za mostem aż do granicy powiatu nowogrodzkiego droga gruntowa nie uregulowana jeszcze, wąska, z piaszczystymi odcinkami dość trudnymi do przebycia.

Nowogrodzki powiat.

Za wsią *Gniaty* pow. lidzkiego — granica pow. nowogrodzkiego. Trasa raidu biegnie państwową drogą gruntową, przez teren gminy zdzielskiej, dotychczas do powiatu nowogrodzkiego w 1926 r. Grunta lekkie i piaszczyste. Mijamy wsi *Pogry* i *Zostecie* i wjeżdżamy, ul. Nowogrodzka, w roku bieżącym wybrukowaną, do miasteczka *Zdzięcioła*. W początku ulicy (strona lewa)

dom Urzędu Gminy odremontowany i uporządkowany w 1927 r. Gospodarkę miasta rządzi powołana w r. b. Rada Miejska z p. burmistrzem Józefem Starkiem na czele, który urządził swój sprawuje od 1926 r. Jego dzielnej pracy zawdzięcza Zdzięcioł swój rozwój: ogród miejski, brukowanie ulic, wprowadzenie chodników, (zupelnej dla Zdzięcioła inowacji), budowę reżni miejskiej i rozpoczęcie budowy elektrowni. Bije tu też żywe tętno pracy spółdzielczej: Kasa Stefczyka i w r. b. uruchomiona z inicjatywy p. Stanisława Mackiewicza, właściciela majątku Strzała — Rolniczo-Handlowa Spółdzielnia „Sноп”.

W Zdzięciole, w dawnym pałacu Soltanów, mieści się Schronisko Sejmikowe, gdzie 120 dziewcząt uczy się taktwa, haftów, szycia i gospodarstwa domowego. Zakład utrzymuje i prowadzi Sejmik, przy pomocy subwencji rządowych. W r. b. zakładowi z obszaru sąsiadującej sejmikowej fermy rolnej, zostały przydzielone 4 ha ogrodu, gdzie wychowanki schroniska prowadzą gospodarke warzywną. Kierowniczą zakładu jest p. Wanda Hryszkiewiczówna, zaś dział tkacki (kilimy zdzielskie, płótno białe, tkaniny lniane)—prowadzi pani Piławska.

Obok Zakładu — Sejmikowa Ferma Rolnicza (punkt czyszczenia nasion, hodowla krów czerwonej polskiej rasy i dużej białej angielskiej rasy świń).

Na rynku piękny kościół barokowy fundacji Sapiehów, do których, po Ks. Ostrogskich Zdzięcioł należał, przechodząc potem na własność rodziny Soltanów. Majątek został skonfiskowany przez rząd rosyjski i rozparcelowany.

Ze Zdzięcioła trasa Raidu biegnie drogą gminną — przez wsi *Sawicze*, wybrukowaną w r. 1927. Brukowanie tej wsi, jak wogóle brukowanie innych osiedli wiejskich w powiecie nowogrodzkim — odbywa się przy wydajnej pomocy ludności, która ponad obowiązek szarbowkowy, dowozi kamień i piasek, wykonywa roboty ziemne. Sejmik zaś daje fachowych brukarzy, do pomocy którym dodaje się kilku miejscowej młodzieży wioskowej, która w ten sposób uczy się sztuki brukarskiej.

Na 2-im kilometrze za wsią *Sawicze* wjeżdżamy w granice powiatu Slonimskiego.

Począwszy od wsi *Gierniki* wjeżdżamy na teren powiatu Slonimskiego. Następnie przez *Szczyżnę*, *Rohotną* i *Górki* (35 klm.) do miasta powiatowego.

Slonim nad rzeką Szczara, stacja kolejowa, 354 km. od Warszawy, 165 klm. od Białegostoku. Slonim liczy 18,000 mieszkańców, żyd. 62%, kat. 26%, praw. i mahomet. 12%. Nieznany początek jego sięga odległych wieków. Długosz, jak również ruscy dziejopisarze wspominają o polach slonimskich już w latach 1040—1044. To pewna, że w XIII wieku był Slonim grodem, czyli zamkiem drewnianym, który Kojdan wódz Batego najeżdżawszy z tatarami w roku 1241 z ziemią zrównał. Musiał go niewątpliwie odbudować w tymże roku Erdziwilt syn Rynolta, panujący wówczas w Litwie i zajmujący tę stronę słowiańszczyzny. Miasto z czasem tak dalece wzrosło, że około r. 1290 Montwid najstarszy syn Gedymina W. K. L. założył w nim stolicę swego Księstwa. Slonim posiadał liczne kościoły i zakłady religijne: farę pod wezwaniem świętego Andrzeja, najpróżd z drzewa w r. 1493 zbudowana, a potem z muru wzniesiona, cerkiew wschodniego kościoła, podobnie starożytna, niewiadomego początku, otrzymała przywilej w r. 1544 od Zygmunta Augusta. Do najdawniej wprowadzonych tu zakonów należą Bernardyni, klasztor ich z kościołem i szpitalem wymurował i wyposażył Andrzej Radwan w r. 1630. Pozostał istnieć tu klasztor z kościołami: Bernardynek, Benedyktynek, Kanońków Lotareńskich, Franciszkanek, Dominikańców i Jezuitów. Był także meczet mahometński drewniany i szkoła żydowska, jeszcze w roku 1642 wymurowana. Już wtedy Slonim był jednym z ważniejszych miast w Litwie. Jeszcze bardziej uświetnił to miasto Michał Ogiński hetman W. L., dostawca Starostwo Slonimskie i osiadłszy tu na początku panowania Stanisława Augusta. W środku miasta wybudował on obszerny pałac i w otoczeniu szereg wielkich budowli, przeznaczając je na operę, dom dla baletników, ujeżdżalnię, gmachy rzemieślnicze i t. p., a w roku 1779-ym założył drukarnię. Wykopawszy własnym kosztem kanał z *Jasioldy* do *Szczyżny* i połączony w ten sposób *Nienien* z *Dnieprem*, ożywił miasto handlem i przemysłem. Slonim za czasów Ogińskiego stał się głośnym na cały kraj siedliskiem wytwornych rozrywek.

Obecnie w Slonimie istnieją następujące świątynie: kościół parafialny św. Andrzeja (była fara) kościół z klasztoru żeński SS. Niepokalanek (dawnej Bernardynek), kościół po-Bernardyński z murami klasztoru, w którym obecnie mieści się Starostwo; kościół garnizonowy w koszarach (b. cerkiew prawosławna), cerkiew prawosławna (b. kościół Kanońków Lotareńskich), meczet mahometński i kilka synagog.

Slonim jest siedzibą wszystkich Urzędów Powiatowych i posiada szereg organizacji społecznych, Instytut Przemysłowców Wojskowego i Wychowania Fizycznego, Macierz Szkolną, T-wo św. Wincentego a Paulo, Oddział Ligi Morskiej i Rzecznej; Kolo Polskiego Białego Krzyża, T-wo Domu Ludowego, T-wo Krajoznawcze, T-wo Lwieckie, Oddział L.O.P.P. i P. G. i wiele innych.

Ze szkół średnich mamy tu: Państwowe Gimnazjum Koedukacyjne, Państwowe Męskie Seminarium Nauczycielskie (b. klasztor Benedyktynów), Seminarjum Żeńskie Nauczycielskie SS. Niepokalanek, i Gimnazjum Żydowskie Koedukacyjne.

Przez starozecze rz. Szczary most ośw. 76 mtr. ustrój niosący mostu, dźwigary systemu Rechniewskiego, opory betonowe na palach systemu prof. Paszkowskiego. Most wybudowano w roku 1927-ym, ogólny koszt z dojazdami wynosił około 200,000 zł. Obecnie w budowie most na tejże drodze przez kanał rz. Szczary. Ustrój niosący mostu 3 przęsłowy; dwa brzegowe po 13,5 mtr. i jedno środkowe kratowe 31,5 pod przesłami brzegowymi przewiduje się urządzenia: bulwarów. Opory betonowe na palach zaprojektowane przez P. Z. D., obecnie wykonano roboty ziemne i przystąpiono do wykonania fundamentów opór. Most będzie ukończony w październiku bieżącego roku. W kierunku południowym wyjeżdżamy i w odległości 10 klm. od Slonima na partykami

Żyrowice nad rz. Szczarą. W Żyrowicach liczących przeszło 1000 mieszkańców, był tam dawniej głośny na całą Litwę kościół z monasterem Bazylianów. W dawnych czasach była to rozległa puszcza, w której jak niesie podanie, pasterze odkryli w roku 1480-ym na gruszy mały obraz Bogarodzicy, w miejscu, gdzie dziś oltarz Jej poświęcony, znajduje się w kościele. Pobożny właściciel tej okolicy Aleksander Soltan, zbudował tu kościółek drewniany, który ozdobił i wyposażył Jan Soltan, marszałek Slonimski, a po spaleniu zaczął nową obszerną cerkiew w roku 1560-ym murować. Reforma religijna pod koniec XVI wieku, przerwała na czas jakiś oddawanie czci obrazowi cudownemu. Dopiero Jan Mielezko, kasztelan Smoleński, wspólnie ze swą żoną Anną Fursówną wprowadzając w dniu 29 października 1613 roku zakon Bazylianów, ożywił znowu to miejsce, które zaczęło słynąć na całą Litwę łaskami Bogarodzicy. Pośród licznych dobrodziejów, którzy oddarali kościół znakomitemi darami, przewyższył wszystkich hojnością sławny w dziejach naszych Lew Sapieha, kanclerz W. L., nadając Bazylianom obszerne place, wieś i grunta, a cerkiew opatrując bogatymi sprzętami. W roku 1644, Władysław VI z żoną odwiedził Żyrowice i bogate ofiary na oltarz P. Maryi złożył. Jan Kazimierz podobnie w styczniu 1651 roku odbył do Żyrowic pobożną pielgrzymkę. Podczas niebezpieczeństwa krajowego uległy Żyrowice z całą okolicą, wielkimi zniszczeniu i zupełnie spalone zostały. Po uspokojeniu kraju, Bazylianie zabudowali i podnieśli uczczone tyłu nabożeństwami siedlisko, które Jan III w dniu 27 kwietnia 1688 roku razem z synem Jakobem, po nich zaś August II ożywił swoją bytnością. W roku 1730 dnia 19 września odbyła się wielka uroczystość koronacji cudownego obrazu, której dopełnił Ałtany Szeptycki, metropolita Kijowski i Halicki, obrządku unickiego, w towarzystwie wielu biskupów. Odtąd zmianie uległo nabożeństwo Żyrowickie, zaczęło ściągając tłumy pobożnych z całej Litwy. Bazylianie zaczęli utrzymywać szkoły i założyli drukarnię, w której wychodziły znane powszechnie „kantycki żyrowickie”. W roku 1784-ym zwiędził żyrowice król Stanisław August. Miasteczko Żyrowice, chociaż bardzo małe, miało jednak za przywilejami jarmarki: na św. Jerzego, na św. Jana i w dniu opieki P. Marji. Rząd zaborczy rosyjski, kasując unję osadził w Żyrowicach mnichów prawosławnych i wszystkie świątynie żyrowickie zamienił na cerkwie prawosławne. Obecnie przed przed kilką laty, została rewindykowana dla katolików jedna świątynia. W części gmachów poklasztornych, została otwarta Państwowa Szkoła Rolnicza, w pozostałej części gmachów po-Bazylianów, dotychczas jest klasztor prawosławny.

Od Żyrowicz zaczyna się droga powiatowa IP, do Bytenia dl. 18 klm. Kilometry 2, 3, i 4 gliniaste, dalej droga piaszczysta, przyczem pod wsią *Mironim*, za wybudowanym przepustem z 2-eh rzędów jezdni na lotnym piasku, następnie zaczyna się góra *Mironimska*, dostępna dla silnych maszyn (maszyny o sile niższej mają objazdową drogę przez kolonję *Mironimską*, która prowadzi na 7P, na kilometrze 2-im za wsią *Mironim*) od *Mironima* do *Bytenia* 9 klm. z których od 3-go do 6-go jezdni twarda. Ostatnie 4 kilometry pod Byteniem piaszczyste. Dojeżdżamy do

M. Byten. W końcu wschodnim miasta widzimy dwa mosty przez zatokę i koryto Szczary. Pierwszy most o rozpiętości 43,6, drugi 150,2 mtr. rozporowe, przeszła pierwszego mostu 11 mtr. drugiego 15 mtr. Na dojazdach do mostów, oraz na grobli pomiędzy mostami wysypano groble 24,000 mtr. Byten liczący 1500 mieszkańców, miał niegdyś klasztor Bazylianów, fundowany przez Tryznów marszałków Slonimskich. Obecnie Byten jest siedzibą Urzędu Gminnego. W roku bieżącym 1928-ym rozpoczęto staraniem ludności kat. budowę kościoła. Z Instytutu społecznego zaasuguje na uwagę Kasa Stefczyka.

Od Bytenia do granicy powiatu baranowickiego 7 klm. drogi piaszczyste.

-(D. c. n.)